

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

การพัฒนาระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย THE DEVELOPMENT OF CRIMINAL INQUIRY SYSTEM OF THAILAND

พันตำรวจโท สมนึก เขมทองคำ¹ สุขสมัย สุทธิบัติ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย (2) เพื่อเปรียบเทียบระหว่างระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยกับต่างประเทศ (3) เพื่อยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย และ (4) เพื่อประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย โดยวิธีการศึกษาใช้วิจัยเชิงคุณภาพ อันประกอบด้วย การค้นคว้าเอกสารทั้งของไทยและต่างประเทศ การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านกฎหมายเพื่อรับฟังความคิดเห็น

จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีหลักการดำเนินคดีอาญาโดยแยกอำนาจการสอบสวนออกจากอำนาจการฟ้องร้องและให้เจ้าพนักงานที่ไม่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและไม่มีหน้าที่ดำเนินคดีในชั้นศาลมาทำการสอบสวนคดีอาญา ทั้งที่ประเทศไทยยึดถือระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและมีพนักงานอัยการทำหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล แต่กลับไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนคดีอาญาได้ตั้งแต่เริ่มต้นคดี ทำให้การสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นมีความบกพร่องหรือได้ข้อเท็จจริงไม่ตรงต่อความจริงที่เกิดขึ้น จึงเป็นเหตุให้มีคดีเข้าสู่พิจารณาของศาลจำนวนมากและผลของการพิจารณาก็มีการยกฟ้องเป็นจำนวนมากเช่นกัน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระบบการสอบสวนของประเทศในภาคพื้นยุโรปและประเทศที่ได้นำเอาระบบการสอบสวนคดีอาญาของประเทศในภาคพื้นยุโรปมาใช้ได้แก่ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี พบว่าประเทศเหล่านั้นได้ยึดถือระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งจะมีพนักงานอัยการเป็นผู้แทนรัฐในการดำเนินคดี โดยมีหน้าที่สอบสวนและฟ้องร้องคดี จึงทำให้ได้ข้อเท็จจริงเพียงพอพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยมีผิด

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ การสอบสวนคดีอาญา

¹อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการจังหวัดอุบลราชธานี

²รองศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This research study Objective (1) to study problems related to the criminal inquiry of Thailand (2) to compare the system of international criminal inquiry of Thailand. (3) to draft legislation on the criminal inquiry of Thailand and (4) to evaluate the draft law on the criminal inquiry of Thailand. The study used qualitative research methods. This includes research papers in both Thailand and overseas. The field data collected by in-depth interviews and focus group meetings to receive expert legal opinion.

The study found that Thailand has the authority to inquiry criminal proceedings separate from the prosecution and the person does not have legal expertise, and no duty to inquiry criminal cases prosecuted in the courts. The country adheres to the system of criminal proceedings by the state prosecutor and a criminal act instead of the state. But no provision of law authorizing the prosecutor to attend the inquiry or control of criminal case from the start. The inquiry of another officer with disabilities do not match the facts that occurred. This is why there is an inquiry into the court, and many consider it a result of the dismissal as a lot as well.

The researchers studied Comparative inquiry of European countries and countries that have adopted the system of criminal inquiry, including European countries to apply. Federal Republic of Germany French Republic United States Japan And the Republic of Korea Those countries that have upheld the criminal prosecution by the state. This is a public prosecutor, represented the state in litigation. It is responsible for inquiry and prosecution. It has enough facts to prove that the defendant is guilty.

Keywords: Development, Criminal Inquiry System.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อำนาจการสอบสวนคดีอาญาเป็นการใช้อำนาจของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เพื่อให้ประเทศชาติและสังคมดำรงอยู่ด้วยความผาสุก ปลอดภัย และประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐด้วยความชอบธรรม (จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช, 2553, หน้า 2-3) แต่เนื่องจากความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยไม่มีบทบัญญัติให้พนักงานอัยการเข้าไปมีบทบาทร่วมทำการสอบสวนคดีอาญาตั้งแต่เริ่มต้นคดี จึงทำให้พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจทำการสอบสวนคดีอาญาโดยลำพัง และกฎหมายยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดและโดยละเอียด อีกทั้งต้องสรุปสำนวนการสอบสวนทำความเข้าใจว่าควรสั่งฟ้องหรือควรสั่งไม่ฟ้องด้วย พนักงานสอบสวนจึงต้องรับภาระหน้าที่มากในการรวบรวมพยานหลักฐานตามลำพัง โดยเฉพาะในคดีที่มีความยุ่งยากและมีความซับซ้อน เช่น คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ หรือคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการวางแผนการที่ซับซ้อน เป็นต้น การสอบสวนของพนักงานสอบสวนโดยลำพังจึงเป็นภาระงานที่มากเกินความรู้และความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายจนทำให้พนักงานสอบสวนบางคนหันไปใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสร้างภาระหรือสร้างความเดือดร้อนแก่บุคคลในกระบวนการยุติธรรม อันส่งผลต่อความไม่เชื่อมั่นในการทำหน้าที่ด้านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจมาโดยตลอด นอกจากนี้ กรณีที่ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้พนักงานอัยการเข้าไปมีบทบาทเข้าร่วมทำการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น

สอบสวนคดี ทำให้พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนจากพยานหลักฐานที่เป็นเอกสารเฉพาะที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้เท่านั้นซึ่งอาจไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนทำความเข้าใจสิ่งฟ้องหรือสิ่งไม่ฟ้องโดยผิดพลาดคลาดเคลื่อนต่อข้อเท็จจริง หรือเป็นเหตุให้พนักงานอัยการซึ่งมีหน้าที่ฟ้องร้องคดีอาญาและมีหน้าที่สืบพยานหลักฐานในชั้นศาลไม่ทราบข้อเท็จจริงในคดีอย่างถ่องแท้ และไม่สามารถนำเสนอพยานหลักฐานตามทางการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในชั้นศาลได้ ครบถ้วน อันส่งผลกระทบต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งทำให้บุคคลต่างๆ เหล่านั้นต้องได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการยุติธรรมมาโดยตลอด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย
 2. เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยกับต่างประเทศ
 3. เพื่อยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย
 4. เพื่อประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย
- ## นิยามศัพท์

1. สภาพปัญหา หมายถึง ปัญหาหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยที่แยกอำนาจการสอบสวนออกจากอำนาจการฟ้องร้องคดีอาญา ทำให้ระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยเกี่ยวกับคดีที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรที่มีเจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้ทำหน้าที่ด้านการสอบสวนโดยไม่มีพนักงานอัยการ

เข้าร่วมหรือเข้าควบคุมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดี จึงเป็นเหตุให้พนักงานอัยการซึ่งมีหน้าที่ดำเนินคดีต่อไปได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง

2. การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายซึ่งพนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและเพื่อให้ความเป็นธรรมกับทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา โดยหากมีการสอบสวนแล้วพบว่าไม่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นหรือหากมีการกระทำความผิดอาญาขึ้นแต่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดก็ต้องยุติการดำเนินคดีโดยเร็ว

3. พนักงานสอบสวน หมายถึง พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจ

4. พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

5. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง การเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อเสียของระบบการสอบสวนคดีอาญาของประเทศที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาอันได้แก่ประเทศไทยและประเทศอังกฤษกับการเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อเสียของระบบการสอบสวนคดีอาญาของประเทศที่ให้พนักงานอัยการทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญาหรือร่วมสอบสวนคดีอาญาหรือควบคุมการสอบสวนคดีอาญาตั้งแต่เริ่มต้นคดีอันได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น

6. การยกร่างกฎหมาย หมายถึง การยกร่างพระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อให้พนักงาน

อัยการเข้าร่วมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดี ตลอดทั้งเพื่อให้มีอำนาจอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ด้านการสอบสวนให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

7. พนักงานอัยการในภาคพื้นยุโรป หมายถึง พนักงานอัยการในสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตลอดทั้งประเทศที่นำเอาระบบของพนักงานอัยการในภาคพื้นยุโรปมาเป็นแบบอย่าง เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น

8. การประเมิน หมายถึง การจัดประชุมสนทนากลุ่มและให้บุคคลต่างๆซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย หรือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ตรวจสอบและวิพากษ์หรือวิจารณ์ร่างพระราชบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ข้อเสนอแนะในการร่างกฎหมายดังกล่าว ตลอดทั้งเพื่อยืนยันความมีอยู่ของสภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย

9. คดีอาญา หมายถึง คดีที่กฎหมายกำหนดโทษสำหรับลงแต่ผู้กระทำความผิด ดังต่อไปนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ และ (5) ริบทรัพย์สิน

10. คดีที่พนักงานอัยการต้องเข้าร่วมในการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดี หมายถึง คดีซึ่งมีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และคดีที่มีความสำคัญหรือคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนให้พนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนโดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวนและให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น ทั้งนี้ คดีใดเป็นคดีที่มีความสำคัญหรือเป็นคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน

ซ้อน ให้เป็นไปตามระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งออกโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการ

11. การพัฒนา หมายถึง การพัฒนากฎหมายให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดีในคดีซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และคดีที่มีความสำคัญหรือคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนให้พนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนโดยให้อำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวนและให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. ศึกษากระบวนการสอบสวนคดีอาญาของไทยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงานตำรวจ

2. ศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาของไทย อันได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พ.ศ. 2553 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาของประเทศที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญา อันได้แก่ ประเทศอังกฤษ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นข้อดีและข้อเสีย

4. ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาของประเทศที่ให้อำนาจพนักงานอัยการ

มีอำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญาหรือเข้าร่วมสอบสวนคดีอาญาหรือเข้าควบคุมการสอบสวนคดีอาญาตั้งแต่เริ่มต้นคดี ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นข้อดีและข้อเสีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ได้แนวทางที่ดีในการยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย

2. ทำให้สามารถนำร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยเสนอเป็นแนวทางแก้ไขระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยให้แก่หน่วยงานหรือผู้มีหน้าที่ได้นำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้นต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ระบบ หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดที่ว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติ แนวคิดที่ว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แนวคิดที่ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน (โกเมน ภัทรภิรมย์, 2534, หน้า 47; น้ำแท้ มีบุญสร้าง, 2554)

2. ระบบการดำเนินคดีอาญา หลักการดำเนินคดีอาญา ทฤษฎีการสอบสวน ระบบการสอบสวนของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (common law) และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (civil law) (คณิต ธนนคร, 2540; อุทัย อาทิวา, 2549)

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

การสำรวจระยะเวลาการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย สาเหตุการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมของระบบสอบสวนคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และบทบาทของพนักงานอัยการในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามมาตรา 237 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 (คณิต ณ นคร, 2550, อุทัย อาทิวะ, 2549)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. การค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) โดยการค้นคว้ารวบรวมเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดของกฎหมายธรรมชาติ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ระบบการดำเนินคดีอาญา หลักการดำเนินคดีอาญา ทฤษฎีการสอบสวนคดีอาญา หลักการสอบสวนคดีอาญา และหลักกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาของไทย อันได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พ.ศ. 2553 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กฎหมายของประเทศไทยที่ไม่ได้แยกอำนาจการสอบสวนคดีอาญาออกจากอำนาจการฟ้องร้องคดีอาญา อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายของประเทศที่แยกอำนาจการสอบสวนคดีอาญาออกจากอำนาจการฟ้องร้องคดีอาญาเช่นเดียวกันกับของประเทศไทย อันได้แก่ ประเทศอังกฤษ

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-dept

interview) โดยการสัมภาษณ์ เจ้าพนักงานตำรวจที่ทำหรือเคยทำหน้าที่ด้านสอบสวนคดีอาญา พนักงานอัยการหรือผู้ที่เคยทำหน้าที่เป็นพนักงานอัยการ ผู้พิพากษาหรือผู้ที่เคยทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา นักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น ทนายความ ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา ผู้เข้าร่วมฟังการสอบสวน เป็นต้น

3. การประชุมสนทนากลุ่ม (focus group) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญตลอดทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อค้นพบและประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยไม่มีบทบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนหรือมีอำนาจหน้าที่ร่วมสอบสวนคดีอาญากับพนักงานสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดี ต้องทำให้พนักงานอัยการซึ่งมีหน้าที่พิจารณาว่าจะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีต่อศาล ต้องทำงานตามเอกสารสำนวนการสอบสวนที่ได้รับจากพนักงานสอบสวนเท่านั้น โดยพนักงานอัยการไม่เคยพบพยานหลักฐานโดยเฉพาะพยานบุคคลหรือพยานวัตถุมาก่อนแต่อย่างใด เป็นเหตุให้พนักงานอัยการพิจารณาพยานหลักฐานผิดพลาดคลาดเคลื่อนและนำผู้บริสุทธิ์มาฟ้องจนศาลฟังลงโทษเสมอมา

ซึ่งหากเปรียบเทียบกับระบบการสอบสวนของประเทศในภาคพื้นยุโรปหรือองค์กรอัยการของประเทศที่นำระบบอัยการในภาคพื้นยุโรปมาปรับใช้จะพบว่า มีองค์กรอัยการเป็นผู้มีหน้าที่หลัก

ในการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีอาญา โดยถือว่าการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันที่ไม่อาจแบ่งแยกได้และเจ้าพนักงานตำรวจเป็นเพียงเจ้าพนักงานของรัฐผู้มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานอัยการเท่านั้น (คณิต ณ นคร, 2550) โดยในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเบื้องต้นและรวบรวมข้อเท็จจริงให้พนักงานอัยการพิจารณาว่าสมควรจะดำเนินคดีอาญาหรือไม่ ซึ่งถือได้ว่าการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีเป็นกลไกของการอำนวยความสะดวกโดยอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานอัยการ (อุทัย อาทิวะ, 2549, หน้า 45-47) ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจสอบสวนคดีได้ แต่ฐานะของเจ้าพนักงานตำรวจในทางคดีเป็นเพียงองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนของพนักงานอัยการเท่านั้น โดยหากเจ้าพนักงานตำรวจเริ่มดำเนินการสอบสวนคดีใดก่อนก็จะต้องรายงานให้พนักงานอัยการทราบในโอกาสแรก เจ้าพนักงานตำรวจจึงไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการสอบสวนคดีได้โดยลำพังจนเสร็จสิ้น ซึ่งจากการที่พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนทำให้ข้อมูลที่เพียงพอในการใช้ดุลพินิจประกอบการสั่งคดี (คณิต ณ นคร, 2540, หน้า 91-92) ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีพนักงานอัยการแห่งสหพันธรัฐ (United States Attorneys) มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดทุกประเภทที่ฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐบาลกลางที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ของตน รวมทั้งฟ้องคดีและแก้ต่างแทนรัฐบาลในคดีแพ่งทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีพนักงานอัยการสามารถเริ่มสอบสวนคดีด้วยตนเองหรือจะเข้าร่วมสอบสวนใน

คดีที่พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจก็ได้ (นำแท้ มีบุญสร้าง, 2554, หน้า 98) และในประเทศญี่ปุ่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเป็นการบังคับให้พนักงานอัยการต้องทำการสอบสวน แต่หากเห็นว่ามีความจำเป็นพนักงานอัยการสามารถทำการสอบสวนได้ด้วยตนเองและพนักงานอัยการประจำสำนักงานอัยการ (Public Prosecutor's Assistant Officer) สามารถทำการสอบสวนได้เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำหน้าที่สอบสวนจากพนักงานอัยการ คดีจึงสามารถเข้าสู่การดำเนินการของพนักงานอัยการได้จากการส่งสำนวนจากพนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจและจากการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษโดยตรงจากผู้เสียหาย (นำแท้ มีบุญสร้าง, 2554, หน้า 98-99)

จากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่าระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยยังบกพร่องในเรื่องดังต่อไปนี้

1. คดีที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร พนักงานอัยการไม่มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนหรือเข้าร่วมทำการสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้นคดีกับพนักงานสอบสวนที่เป็นตำรวจตลอดทั้งไม่มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ทำให้การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง

2. คดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนสามารถมอบหมายให้พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจทำการสอบสวนโดยลำพังได้ เป็นเหตุให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนได้มอบหมายให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการสอบสวนแทนโดยลำพังเป็นส่วนใหญ่จึงขาดการตรวจสอบถ่วงดุลในระหว่าง

การสอบสวน

3. พนักงานอัยการไม่มีอำนาจออกหมายเรียกหรือควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างสืบสวนและสอบสวนเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตำรวจหรือฝ่ายปกครองทำให้ในการสอบสวนพนักงานอัยการต้องกระทำผ่านพนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจจึงทำให้คดีไม่อาจเสร็จสิ้นได้ด้วยความรวดเร็ว

4. การแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเพียงว่าการแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหาเท่านั้นจึงเป็นการให้ดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวนกว้างเกินไป ทำให้พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจสอบปากคำพยานที่เกี่ยวข้องเพียงบางปากแล้วใช้ดุลพินิจเห็นว่าหลักฐานตามสมควรแล้ว ทั้งที่ยังมีพยานหลักฐานอื่นที่ต้องดำเนินการรวบรวมอีกมาก ทำให้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาในขณะที่ยังรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วน เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาต้องถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลาอันเกินสมควร เพราะหากรวบรวมพยานหลักฐานจนเพียงพอและเสร็จสิ้นแล้วอาจพบว่าผู้ต้องหาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดก็เป็นได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวพนักงานสอบสวนต้องไม่เรียกผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาดำเนินคดีโดยหากมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดให้แน่ชัดว่าพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานจนเพียงพอแล้วจึงแจ้งข้อหาจะทำให้ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดไม่ต้องถูกแจ้งข้อหาหรือไม่ต้องควบคุมตัวไว้ดำเนินคดีอีกต่อไป

5. การแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหานั้น ผู้ต้องหาไม่ทราบว่ามีพยานหลักฐานใดที่ยืนยันได้ว่าตนเองได้กระทำความผิดบ้างจึงไม่สามารถแก้ข้อหาได้ถูกต้อง

6. ไม่มีบทบัญญัติให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือเรียกพยานคนใดมาให้ซักถามได้เอง ต้องทำผ่านพนักงานสอบสวนเท่านั้น จึงทำให้คดีมีความล่าช้าและอาจได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วนเช่นเดิม

7. กรณีผู้เสียหายซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนที่มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องและคดียุติ ไม่มีองค์กรใดสามารถตรวจสอบความสุจริต หรือความโปร่งใส หรือความถูกต้องในการสั่งไม่ฟ้องได้

ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรร่างกฎหมายให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนเฉพาะคดีที่สำคัญหรือคดีที่ซับซ้อน โดยคดีใดควรอยู่ในอำนาจของพนักงานอัยการหรืออยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจควรออกเป็นระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการ และในคดีที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนสั่งไม่ฟ้องควรให้จัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องเพื่อเป็นการควบคุมให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและเป็นที่เชื่อถือได้ของทุกฝ่าย

2. ควรร่างกฎหมายให้พนักงานอัยการสามารถรับคำร้องทุกข์ได้ทุกคดีด้วย เนื่องจากมีปัญหาจากการที่เจ้าพนักงานตำรวจมักหลีกเลี่ยงหรือปิดไม่รับคดีไว้ทำการสอบสวนเสมอ ซึ่งหากพนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์ไว้ทำการสอบสวนผู้เสียหายก็สามารถที่จะไปร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการได้อีกทางหนึ่ง อันเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้เพื่อให้พนักงานอัยการทำหน้าที่ในการสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพควรร่างกฎหมายให้พนักงานอัยการมีอำนาจสืบสวนและมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาได้ในระหว่างการสืบสวนและสอบสวนด้วย

การอภิปรายผล

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนโดยลำพังเป็นภาระงานที่มากเกินไปและความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จึงทำให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือบางครั้งพนักงานสอบสวนบางคนหันไปใช้วิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งสร้างภาระหรือสร้างความเดือดร้อนแก่บุคคลในกระบวนการยุติธรรม อันส่งผลต่อความไม่เชื่อมั่นในการทำหน้าที่ด้านการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจมาโดยตลอด และทำให้พนักงานอัยการผู้มีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาต่อจากพนักงานสอบสวน ซึ่งจะพิจารณาว่าจะสั่งฟ้องหรือจะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลต้องพิจารณาสำนวนการสอบสวนจากพยานหลักฐานเฉพาะที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาให้เท่านั้น ซึ่งอาจไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องด้วย จึงเป็นเหตุให้พนักงานอัยการทำความเข้าใจสิ่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องโดยผิดพลาดคลาดเคลื่อนต่อข้อเท็จจริง อีกทั้งยังเป็นเหตุให้พนักงานอัยการซึ่งมีหน้าที่ฟ้องร้องคดีอาญาและมีหน้าที่สืบพยานหลักฐานในชั้นศาลไม่ทราบข้อเท็จจริงในคดีอย่างถ่องแท้จึงไม่สามารถนำเสนอพยานหลักฐานตามทางการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยในชั้นศาลได้ครบถ้วน จึงเป็นเหตุให้บุคคลผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการยุติธรรมอันเกิดจากระบบการสอบสวนที่บกพร่องดังกล่าวมา

โดยตลอด

ในประเทศภาคพื้นยุโรปหรือประเทศที่นำเอาระบบการสอบสวนคดีอาญาของประเทศในภาคพื้นยุโรปมาปรับใช้ซึ่งยึดถือระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจะมีพนักงานอัยการเป็นผู้แทนรัฐในการดำเนินคดี โดยมีหน้าที่สอบสวนและฟ้องร้องคดี ตลอดทั้งดำเนินคดีในชั้นศาลจนพิสูจนให้เห็นว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ โดยมีข้อดีของการที่มีพนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาคือทำให้มีข้อมูลที่เพียงพอในการใช้ดุลพินิจประกอบการสั่งคดี และหากพนักงานอัยการตรวจสอบความจริงแล้วเห็นว่ามูลเหตุในการตั้งข้อหายังมีไม่เพียงพอ ก็ชี้ขาดให้ยุติการสอบสวนได้เลย และหากสั่งฟ้องคดีต่อศาลก็จะทำให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดได้เกือบทุกคดี

ระบบการสอบสวนคดีอาญาของประเทศที่ให้เจ้าพนักงานตำรวจทำหน้าที่สอบสวนโดยขาดการตรวจสอบถ่วงดุลจากองค์กรอื่นดังเช่นประเทศอังกฤษและประเทศไทยจะทำให้ไม่สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในส่วนของประเทศไทยในคดีที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรจะไม่มีพนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนคดีอาญาหรือควบคุมการสอบสวนคดีอาญามาตั้งแต่เริ่มต้นคดี ทำให้ไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างการสอบสวนทำให้มีการสอบสวนที่ไม่ถูกต้องหรือทำการสอบสวนไปแล้วทำให้ได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วนทุกประเด็น พนักงานอัยการต้องอาศัยแต่เฉพาะการสอบสวนของตำรวจทั้งหมดซึ่งเป็นเพียงเอกสารและเป็นพยานบอกเล่า และเมื่อนำคดีไปสู่ชั้นศาลพนักงานอัยการพบว่าข้อบกพร่องที่เกิดจากการสอบสวนก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้แม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะมีนโยบายให้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนคอยสนับสนุนการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวนเพื่อให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยลำพัง แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนมีการบังคับบัญชาต่างหากจากฝ่ายสอบสวนจึงทำให้พนักงานสอบสวนไม่อาจขอให้ฝ่ายสืบสวนช่วยเหลือในการรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ทุกคดี ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาต้องเดือดร้อนหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน หลักการดำเนินคดีอาญาที่ให้มีการแยกอำนาจการสอบสวนออกจากอำนาจการฟ้องร้องคดีของไทยเพื่อประสงค์จะให้พนักงานอัยการตรวจสอบกลั่นกรองการสอบสวนคดีของพนักงานสอบสวนก่อนฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีจึงไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ในทางปฏิบัติ เพราะปัญหาการสอบสวนคดีอาญาของไทยนั้นเป็นปัญหาในเชิงระบบ ทำให้พนักงานอัยการผู้ดำเนินคดีในศาลไม่รู้ข้อเท็จจริงอย่างถ่องแท้เพราะไม่ได้สอบสวนคดีด้วยตนเอง และพนักงานสอบสวนผู้ที่ทำหน้าที่ด้านการสอบสวนก็ไม่ว่าพยานหลักฐานใดบ้างที่สามารถทำให้ศาลฟังโทษจำเลยได้ เพราะไม่ได้มีหน้าที่นำสืบพยานในชั้นศาล ผู้ที่พยายามแก้ไขปัญหาการสอบสวนดังกล่าวไม่ได้แก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุหรือที่ระบบการดำเนินคดี แต่กลับไปแก้ปัญหที่ตัวบุคคลผู้ทำการสอบสวนหรือไปแก้ปัญหที่โครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือแก้ปัญหโดยเพิ่มตำแหน่งพนักงานสอบสวนหรือเพิ่มเงินประจำตำแหน่งให้แก่พนักงานสอบสวนให้มากขึ้น เป็นต้น จึงไม่ทำให้สภาพปัญหาเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยหมดสิ้นไป แต่ยังคงมีปัญหาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ จากการประชุมสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญได้

ร่วมในการตรวจสอบข้อค้นพบและประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับระบบการสอบสวนคดีอาญาของไทยได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการร่างกฎหมายดังนี้

1. ควรร่างกฎหมายให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนเฉพาะคดีที่สำคัญหรือคดีที่ซับซ้อน โดยคดีใดควรอยู่ในอำนาจของพนักงานอัยการหรืออยู่ในอำนาจของของเจ้าพนักงานตำรวจควรออกเป็นระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการ และในคดีที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนสั่งไม่ฟ้องควรให้จัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องเพื่อเป็นการควบคุมให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและเป็นที่เชื่อถือได้ของทุกฝ่าย

2. ควรร่างกฎหมายให้พนักงานอัยการสามารถรับคำร้องทุกข์ได้ทุกคดีด้วย เนื่องจากมีปัญหาจากการที่เจ้าพนักงานตำรวจมักหลีกเลี่ยงหรือปิดไม่รับคดีไว้ทำการสอบสวนเสมอ ซึ่งหากพนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์ไว้ทำการสอบสวนผู้เสียหายก็สามารถที่จะไปร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการได้อีกทางหนึ่ง อันเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ เพื่อให้พนักงานอัยการทำหน้าที่ในการสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพควรร่างกฎหมายให้พนักงานอัยการมีอำนาจสืบสวนและมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาได้ในระหว่างการสืบสวนและสอบสวนด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานอัยการให้เข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน ควรให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1.1 ให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการเข้าร่วมทำการสอบสวนโดยร่วมกับพนักงานสอบสวนเฉพาะในคดีซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และคดีที่มีความสำคัญหรือคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวนและให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น ตลอดจนให้พนักงานอัยการมีอำนาจกำกับและควบคุมการสอบสวนโดยทั่วไป เช่น การพิจารณาคำขอให้ออกหมายจับ หมายค้น การตรวจสำนวนการสอบสวน การเข้าฟังการสอบสวน เป็นต้น โดยคดีใดเป็นคดีสำคัญหรือคดีที่ซับซ้อนให้ออกเป็นระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการเพื่อป้องกันการบายเบี่ยงการสอบสวนคดี

1.2 ในคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ควรให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนมอบหมายให้พนักงานอัยการเท่านั้นเป็นพนักงานสอบสวนหลักโดยให้พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่นเป็นเพียงผู้ช่วยหรือทำการสอบสวนอยู่ภายใต้การควบคุมหรือกำกับของพนักงานอัยการ เพื่อป้องกันมิให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยลำพังจนขาดการตรวจสอบถ่วงดุลในระหว่างการสอบสวน

1.3 ในคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรือเรียกพยานคนใดมาให้ซักถามได้เองซึ่งต้องทำผ่านพนักงานสอบสวนเท่านั้น จึงทำให้เกิดความล่าช้าและอาจได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน และเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็ว จึงควรให้พนักงานอัยการมีอำนาจออกหมายเรียกและอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างสืบสวนและสอบสวนเช่นเดียวกับเจ้าพนักงานตำรวจหรือฝ่ายปกครองด้วย

2. แก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสอบสวน ควรแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับขั้นตอนการสอบสวนในกรณีดังต่อไปนี้

2.1 การแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเพียงว่าการแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหาเท่านั้น จึงเป็นการให้ดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวนกว้างเกินควร ทำให้พนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจสอบปากคำพยานที่เกี่ยวข้องเพียงบางปากแล้วใช้ดุลพินิจเห็นว่า มีหลักฐานตามสมควรแล้ว ทั้งที่ยังมีพยานหลักฐานอื่นๆ ต้องดำเนินการรวบรวมอีกมากมาย ทำให้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาในขณะที่ยังรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วน เป็นเหตุให้ผู้ต้องหาต้องถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลานานเกินสมควร ซึ่งหากมีการรวบรวมพยานหลักฐานจนเพียงพอและเสร็จสิ้นแล้วอาจพบว่าผู้ต้องหาไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดก็เป็นได้และในกรณีดังกล่าวพนักงานสอบสวนต้องไม่เรียกผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาดำเนินคดี อีกทั้งการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหานั้น ผู้ต้องหาไม่ทราบ

มีพยานหลักฐานใดที่ยืนยันได้ว่าตนเองได้กระทำผิดบ้างจึงไม่สามารถแก้ข้อหาได้ถูกต้อง จึงเห็นควรให้แก้ไขบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดให้ชัดเจนว่าพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานจนเพียงพอและเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดแล้วจึงจะสามารถแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาได้ และในการแจ้งข้อกล่าวหาต้องให้ผู้ต้องหาทราบด้วยว่ามีพยานหลักฐานใดที่ยืนยันได้ว่าตนเองเป็นผู้กระทำผิดเพื่อให้สามารถแก้ข้อหาได้ถูกต้อง

2.2 กรณีผู้เสียหายซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนที่มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องและยุติคดี ซึ่งไม่มีบุคคลใดหรือองค์กรใดสามารถตรวจสอบความสุจริต หรือความโปร่งใส หรือความถูกต้องในการสั่งไม่ฟ้องได้ จึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายให้จัดตั้งองค์กรหรือคณะกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องเพื่อเป็นการควบคุมให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสและเป็นที่เชื่อถือได้ของทุกๆ ฝ่าย

เอกสารอ้างอิง

- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2534). *บทบาทองค์กรอัยการในทศวรรษหน้า*. เอกสารประกอบการสัมมนาการเพื่อความเป็นธรรมในสังคม (หน้า 47). ณ โรงแรมเอเชีย ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการสำนักงานอัยการสูงสุด.
- คณิต ณ นคร. (2540). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัยการกับตำรวจในเยอรมัน*. รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร.
- คณิต ณ นคร. (2550). *กรมอัยการเยอรมันและการดำเนินคดีของเยอรมันก่อนฟ้องในระบบอัยการต่างประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสัมพันธ์.
- จักรพงษ์ วิวัฒน์วานิช. (2553). *หลักทฤษฎีการสอบสวน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อภิสกรอินเตอร์ กรุ๊ป.
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2554). *กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ (comparative criminal justice system)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์สูตรไพศาล.
- อุทัย อาทิวะ. (2549). ตำรวจกับการสอบสวนคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. *วารสารบัณฑิตย*, 62, 45-47.